

2., senesine güncellenmiş baskı

**“YAŞLILAR PARA
TOPLUYOR, GENÇLER İSE
SIRF ÖDEMEK ZORUNDA
KALİYOR!”** BILD-ZEITUNG, 22.1.2007

**Emeklilik siyaseti ile ilgili
efsaneler ve gerçekler**

luxemburg argumente

“Bu resimleri kim tanımıyor? Mayorka sahillerinde bronzlaşmış, çiçek motifli bornozlarıyla jimnastik yapan şişman emekliler Alman sosyal fonlarını batırıyorlar.”
(die tageszeitung, 23.1.2007)

Almanya’da yaşlılar hep çoğalıyor ve bunun da dışında hep daha yaşlı oluyorlar. Bu bir gerçektir. Yüz sene evvel olduğu gibi artık ortalamada 40 yaşlarında ölmediğimiz aslında harika bir şey. Fakat sorun olan şudur: kim 90 yaşlarında olanların emekliliğini finanse edecek?

Nüfus gelişimine bakacak olursak, senaryonun feci olduğu aşikâr: Güney’de ki birçok fakir ülkeler “nüfus patlaması” riskiyle karşı karşıyadır. Yani bu ülkelerde çok çocuk sahibi olan çok insan yaşamaktadır. Bu durum Avrupa ülkelerinin durumunun tam tersidir: Burada çok az çocuk doğmaktadır, bundan dolayı “demografik saatli bomba” tik tak etmektedir.

Emekliliği geleceğe dayanıklı yapmak için, geçen yıllarda yeni organize edildi. “Sürdürülebilirlik faktörü”, “Riester-Kademe” (Riester emeklilik: devlet sübvanseli ek emeklilik), emeklilik yaşını 67’ye yükseltmek gibi birtakım tedbirler alınmıştır. Bunların neticesi aşama aşama devletin kişi başına daha da az emeklilik maaş ücreti ödemesidir. İyileştirilmiş annelik emekliliği ve 45 sigorta yılından sonraki sınırlı emeklilik içeren bu emeklilik paketi bu noktada hiçbir şey değiştirmemektedir. Yalnızca minimum düzeyde düzeltmeler getirmektedir.

Primlerden yanlış finanse edilen sözde “annelik emekliliği” gerçek performans iyileştirmeleri için hareket alanını gittikçe daha ziyade düşürecektir.

Ekonomi krizine ve düşük faizlere rağmen, politikanın yasal emeklilik sigortasında yarattığı açıkları doldurmak için, birçokları halen insanların ekstra “özel tedbirler” almaya çağırıyor. Burada “özel önlemler” genellikle kıt maaşından emekliliği için herkesin kenara bir şeyler koymak zorunda olduğu anlamına gelmektedir. Daha açıkçası net hesaba göre maaşın azalması demektir. Yani daha uzun çalışmak, daha az emeklilik maaşı ve daha az aylık maaş demektir. Zamanla doğum oranı azaldığından dolayı politika ve uzmanlar tüm bunların gerekli olduğunu savunmaktalar. Aslında her ikisi de doğru değildir. Emeklilik sorunu biyolojik değil, bilakis ekonomik ve politik bir sorundur. Ve bu nedenle olgusal kısıtlarla alakalı değil, aksine paylaşım sorunuyla alakalıdır.

İÇERİK

Emeklilik siyaseti ile ilgili efsaneler ve gerçekler	2
1 “Demografik bir kasırga bize doğru geliyor”	2
2 “Daha uzun çalışalım”	4
3 “Yaşlılar gençleri sömürüyor!”	7
4 “Vergi finansmanlı emeklilik bir kartopu sistemidir”	10
5 “Emeklilik prim ödeme miktarı yükselmez”	12
6 “Geleceğe yönelik yaşlılık tedbirleri üç sütun üzerinde durmalı”	14
7 “Emeklilik sigortası eşit olarak finanse edilmekte”	16
8 “Daha uzun çalışmak sağlıklıdır”	19
9 “Emeklilerin durumu hiç bu kadar iyi olmamıştı”	22
10 “Özel tedbirler – kaygısız bir emeklilik”	25
11 Emeklilik paketi: hediye midir yoksa hak mı edilmiştir?	27
Bir husustan eminiz: hediye diye bir şey yoktur	30
Sözcük listesi	31

EMEKLİLİK SİYASETİ İLE İLGİLİ EFSANELER VE GERÇEKLER

1

“DEMOGRAFİK BİR KASIRGA BİZE DOĞRU GELİYOR”

Neler anlatılıyor?

Almanya’da insanlar ortalama olarak daha da yaşlanıyor, zira ortalama yaşam süresi uzuyor. İktisatçı David Kotlikoff: “Üzerimize demografik bir kasırga yaklaşıyor” diye uyarıda bulunuyor. Uzayan ortalama yaşam süresi insanlar için aslında bir ilerleme olmak yerine aksine bir tehdit olarak sunuluyor. Zira giderek sayısı azalan gençler, giderek sayısı yükselen yaşlıları geçindirmek zorunda ise, emekliler hangi şekilde finanse edilmelidir?

2 Esas mesele nedir?

Demografik değişim ifadesi bir gerçektir. 100 seneyi aşkın bir zamandan beri Avrupa’nın birçok ülkesini ilgilendiriyor. Almanya’da 19. Yüzyılda kadın başı çocuk sayısı 4 ila 5 arası iken, 20. Yüzyılın ilk yarısında bu sayı 2 ila 3 çocuk, 1960’lardan itibaren ise 1 ila 2 çocuğa düşmüştür. Bununla beraber nüfus sayısı genel olarak yükselmiştir, ancak bu yükseliş eski hızını kaybetmiştir. Doğum oranı sabit kalmış olsaydı bugün Almanya’nın nüfusu 80 milyon değil, yaklaşık 300 milyon olurdu.

Genç ile yaşlılar sayısı oranı da değişikliğe uğramıştır. Yaklaşık 100 sene evvel 65 yaşlarında bir kişiye iş görebilir yaşında olan yaklaşık 10 kişi tekabül ederdi. 1950’lerde bu sayı 6 ya, binyıl dönümünden sonra 3 ila 4’e düşmüştür. 21. Yüzyılın ortalarında ise 65 yaşlarında bir kişiye iş görebilir 15 ile 64 arası olan kişi iki den az gibi bir sayıya tekabül etmesi öngörülmekte.

Görebileceğimiz üzere demografik değişimin büyük bir kısmı 1900 ile 1950 arasında gerçekleşmiştir. Sonraki durum ise yüzyılın ortalarında bir zamanda gelişimin tersi olması öngörülmekte, çünkü yüksek doğum oranlı yıllar ortadan kalkıp yerine sayıca az emekliler nesli doğacaktır. Tabi bu bir kahve falı tahmini gibidir. O zamana kadar daha yarı yüzyıl var. İstatistikçi Gerd Bosbach:

“Kim 50 sene sonrasını görebileceğini iddia ediyorsa bir hayalperesttir” diyor.¹

Almanya'nın nüfusu adım adım yaşlanıyor. Yarından itibaren birden şimdiye göre iki kat fazla çocuk doğsa bile bu durum değişmeyecektir. Peki bu durum felaket midir? Bunu öğrenmek gerekir. Cevabi ise “değildir”. Bunu geçmiş zaman gösteriyor. Zira demografik değişimin hızlı olduğu zamanı arkamızda yeni bıraktık.

20. yüzyılda emeklilerin sayı oranı üç kat yükseldi: 1900 senesinde yüzde 5 ten az iken, 2000 de yüzde 17 den fazla orana ulaşmıştır. Genç nüfusun sayısı ise aynı yıllar arasında yarısından az bir orana azalmıştır. Geçmiş on yıllarda emekli insanlara kıyasen, iş görebilir yaşlarında olan insanlar adım adım azalmıştır. Buna karşın, herkese yüksek standartta bir yaşam sağlamak üzere, 1957 de yasal emekliliği ile maaş ücreti gelişimini birbirine bağlanmış, bununla da aynı zamanda sosyal devlet genişletebilmişti. Öyle ise bugünkü ekonomik performans seviyesi ve 2030 senesinden itibaren muhtemelen azalmış olacak nüfus sayısını² göz önünde bulundurursak, neden herkes için gelecekte iyi bir yaşam sağlamak mümkün olmasın? Görünmektedir ki mesele nüfus yapısının gelişimi ile alakalı değildir, aksine bir toplumun bu gelişimi ne şekilde idare ettiğiyle alakalıdır.

Ayrıca: Doğum oranları kadın başına hesaplanmaktadır. Çocuksuzluk ya da eksik çoğalmadan şikâyetçi olduğunda, en çok yalnızca kadınlar hedeftedir. Fakat, malum olduğu üzere, üreme için erkekler de gereklidir. Aslında kadınlardan çok erkekler çocuksuzdur³. Çocukların neden doğup doğmadığının sebeplerini bilmek isteyenler hem kadınlara hem de erkeklere sormalıdır.

¹ Bkz: www.tagesschau.de/inland/demografieipfel102.html. ² Aktüel nüfus tahminlerine göre Almanya'nın nüfusu 2030'a kadar şimdiki 81 milyon sayısını koruyacaktır. 2060 senesine kadar – yaşanacak olaylara göre- 68 ila 79 milyon arasına kadar azalacaktır (bkz. Federal Daire İstatistikleri, nüfus tahminleri, 13. Koordinasyon, 2. Varyant, Wiesbaden 2015). Tahminler bir yılda ülkeye ve ülkeden göç edenlerin arasındaki maksimal farkın 230.000 olduğunu öngörüyor. Mülteci sayısını göz önünde bulunduracak olursak, bu varyantla bugün bu sayının üzerine geçilmiştir bile. ³ Bkz: Christian Schmitt/Ulrike Winkelmann: Çocuk sahibi olmayan kim? DIW Discussion Papers 473, Berlin 2005.

“DAHA UZUN ÇALIŞALIM!”⁴

Neler anlatılıyor?

Daha az çocuk doğduğundan ve yaşlı insanların sayısı yükseldiğinden dolayı, herkesin daha uzun çalışması gerektiği aşikâr. “Almanya refah durumunu ancak yaşlı iş alan şahısların çoğalmasıyla sağlayabilir⁵ ve 67 yaşına kadar çalışmakla kalmamalı. İş bulma kurumunun yönetim kurulu başkanı Frank-Jürgen Weise: „Ayrıca sağlıklı iş alan şahısların 70 yaşına dek gönüllü çalışmaya teşvik etmeli” diye açıklıyor. Aynı şekilde Federal Banka ve Maliye bakanı Wolfgang Schäuble da daha uzun çalışmamızı arzuluyorlar.⁶

Esas mesele nedir?

Almanya’da ortalama yaşam süresinin uzadığı ve neredeyse tüm Avrupa’da olduğu gibi geçmişe kıyasen daha az çocuk doğduğu bir gerçektir. AB’nde doğum oranı, kadın başına doğumlara göre 1,58’dir. Almanya 1,47 doğum oranıyla bu sayının altında kalıyor.⁷ Yeni doğanların tümü yetişkin yaşına kadar ulaşmadığından, nesillerin doğacak nesiller kadar sayıca aynı olmasını sağlamak için, Almanya’nın doğum oranı iki üzeri olması gerekir. Bu sayıdan az ise uzun vadede nüfusun azalması anlamına gelir. Doğum oranı bu sayıdan fazla olursa, nüfus çoğalır.

Tüm bunların neticesi “daha uzun çalışma süresi” olması yine yanlıştır. Zira refah düzeyinin sağlanması, emekliler gibi artık çalışmayan yahut çocuklar gibi henüz çalışmayanlar ile iş görebilirlerin arasındaki sayı oranına bağlı değildir. Belirleyici olan husus ilk olarak iş görebilirlerin kaçığı çalışıyor olması. İkinci ise bunlar ne şekilde üretim sağlıyor, yani saat başı, gündelik ve haftalık ne kadar üretiyor olmasıdır.

⁴ Die Zeit, 26.5.2011, bkz.: www.zeit.de/2011/22/Zwangsberentung. ⁵ Handelsblatt Ticari gazete 4.12.2012. ⁶ Süddeutsche Zeitung, 2.1.2015. ⁷ 2014 Eurostat verileri: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/2/21/Total_fertility_rate%2C_1960%E2%80%932014_%28live_births_per_woman%29_YB16.png.

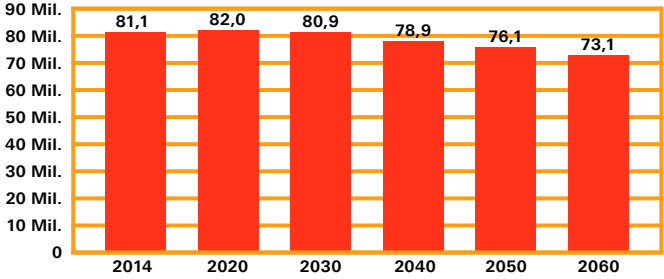
Birinci hususa bakacak olursak: Bazılarının şimdi halen tam zamanlı isten bahsetmesine rağmen, istihdam aslında yüzde 14 civarında daha yükselebilir: neredeyse üç milyon kişi yasal işsiz olarak kayıtlıdır. Yaklaşık bir milyona yakın kişi ise söylene-geldiği gibi “sessiz rezerve”, yani çalışmak istiyor, ancak işsiz olarak kayıtlı değildir. Birçoğu ise daha uzun çalışmaya hazır, fakat yalnızca part-time yahut minijob (düşük gelirlili ya da kısa süreli) iş bulabilmiştir. Almanya’da kadınların yarısına yaklaşık part-time çalışıyor. Fransa yahut İsveç’te ise bu oran üçte biridir. İş görebilir kadınların çoğu tam gün çalışmakta. Ayrıca bu ülkelerde hesaplanan doğum oranı kadın başı iki çocuk olmakta. Yani nüfusa göre iş görebilirlerin sayısının azalması iş görebilirliğin çoğalmasıyla dengelenebilir gibi bir açıklamada bulunabiliriz.

Üretim hakkındaki hususa bakacak olursak: Elbette her zaman daha da fazla üretebiliriz, hele ki çalışanların sayısı sabit yahut azalıyor ise. Zira teknoloji ile birlikte ürün ve servis üretiminde yer alan örgütsel değişimler sayesinde üretim devamlı yükseliyor. 1991 senesinde Almanya’da ortalama olarak bir saatte 29 Euro değerinde ürün ve servis üretiliyordu. 2012 senesinde ise, enflasyon etkisiyle beraber, ürünler 40 Euro değerindeydi. Üretim artışının neticesini bu örnekle açıklayabiliriz: önümüzdeki 50 sene içerisinde üretim ortalama olarak yılda yüzde 1 oranla artar ise, 2060 senesinde bugüne kıyasen tüm çalışanlar saatte üç te biri fazla üretir demektir. Fakat iş görebilir kişilerin sayısı adım adım geriliyor. Yayılmayan bazı tahminler Almanya’nın gayri safi milli gelirin artmayacağı kanaatinde (tabii bu durum ekolojik sebeplerden dolayı mantıklı görünüyor). Buna karşın 2060 senesinde ürün ve servislerin değeri kişi başı yüzde 13 artacaktır.⁸ Yani böylece genel ekonomik payı aynı oranda kalıyor. Fakat bu pay teoride az kişi arasında paylaşılacağı için, kişi başına oldukça büyük bir pay düşecektir. Yani durum paylaşma şeklinden ibarettir.

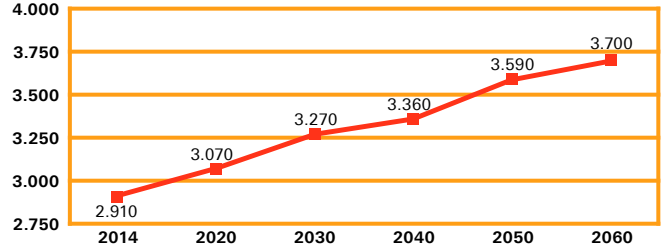
⁸ 13. nüfus tahminlerin 2. türü ele alınmıştır: 20 ila 65 -67 yaş arası olanların yüzde 86,5 çalışıyorlar (2014 senesinde 20 ila 65 yaş arasında olan çalışanlar benzer bir oranda olmakta). Üretim ise senede yüzde 0,5 oranla yükseldiği öne çıkıyor (2000 senesinden beri ortalama yüzde 1 oranda olmakta).

Nüfus gelişimi

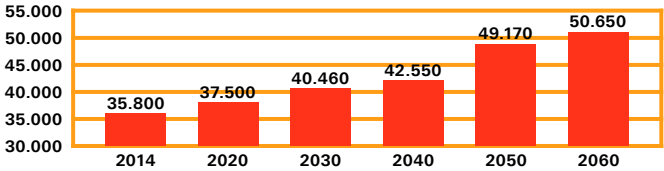
(2. değişken: daha güçlü göç durumunda devamlılık)

Gayri safi yurt içi hasıla gelişimi. (reel, Milyar Euro üzeri)

Kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla gelişimi (reel, Euro üzeri)

Tahminen: 20 ila 67 yaş arası insanların yüzde 86,5'i iş görebilir durumda. Üretim ise senede yüzde 1,0 oranda. Ülkeye ve ülkeden göç edenlerin arasındaki fark 200.000 kişidir.

Veri tabanı: Federal istatistikler: 2060 senesine kadar nüfus hakkında bilgiler. 13. Nüfus tahminlerin hesapları, Wiesbaden 2015.

“YAŞILAR GENÇLERİ SÖMÜRÜYOR”⁹

Neler anlatılıyor?

Emeklilerin toplam nüfustaki oranı büyüyor. Bununla da sandığa etkileri ve siyasi güçleri de büyüyor. “Yaşlılar, dövüşkenler ve çoklar. 20 milyon üzerinde seçmen 60 ve üzeri yaşa tekabül ediyor.”¹⁰ Bu gücü gençleri sömürmek için kullanıyorlar. Eski Federal Cumhurbaşkanı Roman Herzog: “Yaşlılar gitgide çoğalıyor ve bütün siyasi partiler onları orantısız olarak dikkate alıyor. Bu sonunda yaşlıların gençleri yağmalamasına kadar varabilir” diye açıklamada bulunuyor.¹¹

Esas mesele nedir?

Dedikleri bu “kara güç” gerçekten bu kadar büyük ve hırslıysa, emeklilik gelirin yıllardır maaş ücreti ve fiyat artışların gerisinde kalma ve yükselmemesinin sebebi nedir o halde? Aslında emekliliğe ayırılan gelir seneler içinde bir artışa uğramıştır. 1950’lerde emeklilik sigortası yasasının yürürlüğe girişiyle, çalışanlar brüt maaşlarının yüzde beşini emeklilik kasasına ödemeğe başlamıştır. 1970’lerde ise bu katkı yüzde yediye çıkmıştır. 1980’lerin başında ise yüzde dokuzu bulmuştur. O zamanlardan beri bu ödenti yarım ila çeyrek yüzdelerlik puan arası azalmıştır. Bu azalmanın siyaset içinde gürültüsü çok olmuştur. Şimdiye kadar emekliliğe ayırılan gelirin en yüksek olduğu sene 1997/98’dir. Ödentilerin oranı yüzde 10,15’ti. 2015 senesinde itibaren yüzde 9,35 oranındadır. 67 yaşında emekli olma zorunluluğu ve diğer emeklilik bütçe kesintileri olmasa bu katkı 2030 senesine kadar yüzde 14’ten yüzde 15’e kadar yükselmiş bulunur.

Peki neden emeklilik prim ödemeleri yükselmiştir? Yaşlıların açgözlü olduklarından dolayı mı? Bir tarafta kasadan çıkan harcamaların yükselmesi, yani zamanla daha çok emekli insanlar geçinmeye muhtaç olma durumu söz konusu. Diğer taraftan ise gelir sorunu var: genel olarak daha az gençler emeklilik kasasına katkıda bulunuyor.

Fakat gelir sorunu yeteri kadar açıklanmamıştır. Emeklilik kasası, tıpkı sağlık yahut işsizlik sigortası gibi maaş ücretlerinin zayıf gelişimin etkisinde kalıyor. Almanya’da düşük ücretli maaş diye büyük bir sektör oluşmuş, ayrıca birçok iş sosyal sigortalı olma zorunluluğundan kalkmıştır ve istihdam ilişkisi zayıf olan işler de yaygınlaşmaktadır. Bunlar sistemin hususi aldığı kararlardır. Amaç Hartz IV yardımın yürürlüğe girmesi, geçici işlerin yaygınlaşması ve diğer tedbirler sayesinde Almanya’nın maaş ücret düzeyini baskı altına alıp Alman firmaların rekabet gücünü arttırmaktır. Ve amaca ulaşılmıştır. Firmaların kazancı yükselmiş, emeklilik kasası ise gelir sorunu yaşamaktadır.

Bu sorun emeklilik kasasına katkıları yükselterek çözebiliriz, tabii uzun vadeli olmama kaydıyla, zira yasal emekliliğe yapılan ödentilerini iş veren ve işçiler yarı yarıya bölüşüyorlar.

Emekliliğe ödemelerin yükselmesi firmalar için az da olsa maaş ücretin artışı demektir ve bu durum siyasi olarak istenmiyor. Emekliliğe katkılar artık yükselmemesi lazım. Öyle ki çalışanlar yaşam standartlarını garanti altına almak için gerekli ödemeleri özel emekliliğe (yani brüt maaşın yüzde 4’ünü) tek başına yapmalıdır.

Bu sebeplerden ötürü “yaşlılar gençleri sömürüyor”: gençler ile yaşlılar arasında paylaşım sorunuyla ilgili bir durumla alakası yoktur. Firmalar ve kendi çalışanları arasında olan paylaşım sorunudur. Firmalar ucuz çalıştırıp az sosyal vergi ödemek ister. Buda gençlerle yaşlıların üzerinde tartıştığı emeklilik kasasının daralmasına yol açıyor. Emekliliğin gelir sorununu çözmek için, firmaların ve kendi çalışanlarının bugün yüzde 9,35 oranında olan ödentileri 2020 senesinde yüzde 14’ten 15’e kadar yükselmesi gerekir. Böylece artık ne emeklilik maaşın kesintilerinden bahsedilir ne de emekliliğe başlangıç yaşı 67’ye çıkmak zorunda kalır.

Yüzde 15 kulağa çok geliyor. Ancak 67 yaşına kadar çalışmak mı yoksa emeklilik kasasına katkı olarak senede yaklaşık yüzde 0,3 oranı daha fazla ödemeği mi tercih edersiniz? Bir düşünün: maaşlar gelecekte aşağı yukarı karla aynı tempoda artıyor ve geçtiğimiz 20 yıl içerisinde olduğu gibi takılıp kalmıyor. Bu durumda ek emeklilik primi için bir defada yüzde 10 maaş

artışı yapmalısınız. Burası anne babalar ve atalarımızın kaldığı yer, zevk ve sefa diyarı değil. Komşu ülkemiz Avusturya'da 1988 senesinden beri iş verenler yüzde 12,55, işçiler ise yüzde 10,25 oranıyla ödeme yapmakta. Yani bizden önemli miktarda daha fazla emeklilik ödüyorlar.

4

“VERGİ FİNANSMANLI EMEKLİLİK BİR KAR TOPU SİSTEMİDİR”

Neler anlatılıyor?

“Eleştirmenler emeklilik sigortasını sıkça kurumsallaşmış bir “kar topu” sistemi olarak görüyorlar. Bu itham tamamıyla haklıdır. Finansman sözü edilen PAYG (Pay As You Go) yöntemine dayandığı müddetçe.¹² PAYG sistemiyle yatırılan para büyük bir sepete (yani yasal emeklilik kasasına) aktarılıp derhal sigortalı olanlara tekrar geri dönüyor. “Gençler” yaşlılar için para biriktirmiyor, aksine yaşlılara direk olarak ödeme “yapıyor”. Zamanla daha fazla yaşlı insanı geçindirmek gerektiğinden dolayı, bu sistem uzun vadede finanse edilemezmiş.

Buna karşın sermaye karşılama sistemi daha sağlamış. Bu sistemle sigortalılar kendileri için bir miktar biriktirebiliyor. Bu miktar sermaye piyasasına yatırılıyor ve burada artışa uğruyor. Sigorta döneminin sonunda sigortalılara biriktirilen sermaye ile faizler ödeniyor. “PAYG sistemi geçmiş on yıllarda emekli sigortasında esaslı bir ilişkiyi yıpratmıştır. Aslında her nesil kazanç sağlayabildiği dönemde yeteri kadar sermaye oluşturması için çabalamalıdır.”¹³

10

Esas mesele nedir?

Sermaye karşılama sistemi PAYG sistemiyle ile bağdaştırılmamalı. Neden peki? Bunu anlamak için, emeklilik tedbir prensiplerini göz önünde bulundurmamız gerekir. Emeklilik primini ödeyen bugünün çalışanları, yarının emeklileridir. Tek bir kişi yahut bir ev halkı gelecek için para biriktirebilir, fakat bunu tüm bir toplum yapamaz. Bugün herkes şimdije göre iki katı biriktirse bile, 20 ya da 30 sene sonra paraları karşılığında yalnızca bir sonraki neslin üreteceğini satın alabilecekler.¹⁴ Bu **kuşaklar arası sözleşmenin** temel düşüncesidir. Şimdiki aktif nesil aktif olmayan nesil için çabalıyor. Bu toplumun yaş yapımıyla alakalı bir husustur. En çok ana okulda yer yahut öğretmen mi gerekiyor yoksa en çok yaşlılar için kalacak yer ve yaşlı bakıcılar mı gerekiyor? Bugün emeklilerin para kesintileri hiçbir şekilde bugünün gençlerinin emekliliğini kurtarmıyor. Onların emekliliği, emekliliğe girdikten sonra ne kadar üretildiğine, en önemlisi ise mal ve hizmetler ne şekilde paylaştırıldığına bağlı.

Bu ilişki emekliliğin PAYG sistemiyle yahut sermaye karşılama yöntemi vasıtasıyla finanse edilmesiyle alakası yoktur. Bugün ödenen tekrardan ödenecek midir (PAYG sistemi), yahut bir sermaye birikimi ödendiğinde bir kısmı kesilecek midir (sermaye karşılama sistemi): her iki durumda şimdi ödeyen ve gelecekte ödemeyi teslim alacak ve geçmişte prim ödediği için bugün ödeme alan insanlar vardır. Yani oldukça basit bir şekilde söylenecek olursa bütün toplum için geçerlidir ki: var olduğundan fazla para, fakat artık yok.

11

¹⁴ Bu Mackenroth teorisidir: "tüm sosyal masraflar cari dönemde halk gelirlerden taraf ödenmelidir. Sosyal masrafların başka hiçbir kaynağı yoktur ve başka bir kaynak ta hiç olmamıştır. Toplama döneminde fark eder diye bir şey yoktur. Özel işletme birikimi gibi bir kavram yoktur. Sosyal masrafları ödemek için cari dönemin halk gelirlerden başka bir kaynak yoktur. [...] sermaye birikimi ve PAYG sistemi esasen ayrı bir mana taşıyorlar. İktisat olarak daima yalnızca tek bir PAYG sistemi vardır." (Gerhard Mackenroth kitabı: Die Reform der Sozialpolitik durch einen deutschen Sozialplan: Schriften des Vereins für Socialpolitik NF Band 4, Berlin 1952, S. 41)

“EMEKLİLİK PRİM ÖDEME MİKTARI YÜKSELEMEZ”¹⁵

Neler anlatılıyor?

“Vergilerle finanse edilen tüm sosyal sistemlerin üzerinde ki olan baskı çok büyük. [...] Amacımız iş ve ekonomi performansının vergi ve diğer ödemelerden yükünü hafifletmek olmaktadır [...] Bu sebepten sandığa ödeme miktarlarını azaltıyoruz. Bu sebepten emeklilik prim ödemelerini stabil tutuyoruz”.¹⁶ Geleceği garanti alma açısından yasal emeklilik bu şekilde olacaktır.

Esas mesele nedir?

Emekliliğin “geleceği garantili” olduğu doğrudur. Fakat kimin için garantilidir? Öyle ya da böyle emekliler için garantili değildir.

1957 senesinden beri yasal emeklilik sigortası iş hayatından sonra sigortalılara maaş vermektedir. Emeklilik maaşı ücreti kişilerin emeklilik kasasına hayatı boyunca ne kadar ödediğine bağlıdır. Aynı zamanda emeklilik maaşının gelişimi çalışanların maaş ücretlerine bağlıdır. Yılda yıla maaş ücretlerinin arttığı oranda emeklilik maaşı da artmıştır. İşte bu dedikleri garantili emeklilik maaş dinamiğidir. Ancak 2002 senesinden itibaren Federal hükümeti SPD ve Yeşiller tarafından yönetilirken bu hedeflerden vazgeçilmiştir. CDU/CSU ile FDP o zamanın reformunu eleştirip tatmin edici olmadığını öne sürmüşlerdir.

Politikanın hedefi ödemelerin belli bir prim sınır miktarını geçirmemektir, zira firmaları yükselen “işçilik yan masraflardan giderlerden” kurtarmak gerekiyordu. Yani prim oranları sabit kaldı. Bununla beraber toplumun değişen yaş yapısı bundan dolayı saf dışı bırakılmamıştır. Sonuç olarak da emeklilik kasası daraldı. Anne babalarımız ve dedelerimizin yarım yüzyıl boyunca emeklilerin sayısı artmasına rağmen iyi yaşadığı sistem, aniden geleceği garantilememeye başladı.

¹⁵ Bert Rürup: Neue Osnabrücker Zeitung, 2.8.2003. ¹⁶ 17.11.2003'te SPD grup toplantısında parti başkanı ve Almanya başbakanı Gerhard Schröder arasında geçen konuşma.

Politika kendi başına sebep olan emeklilik kasasının daralmasına karşın emeklilik seviyesinde kesintiler uyguladı. 2030 senesine kadar bu kesinti yüzde 20 oranında olması bekleniyor. Yani eski kanuna göre 2030 senesinde emeklilik maaşı olarak 1000 Euro alması gereken kişi, bu şekilde yalnızca 800 Euro alır. 1500 Euro alması gereken kişi ise yalnızca 1200 Euro alır. Ayrıca emekliliğe giriş yaşı 67'ye ertelenmesi, işsizlik durumunda güvence sorunu ve malulen emekliliğin kesilmesi durumu vahimleştiriyor. 67 yaşına kadar çalışamayan yahut uzun zamandan beri işsiz kalan yahut hiç çalışamayan kişiler çok az bir emeklilik maaşı beklemeliler. Gelecekteki emeklilik maaşın yetersiz olma durumunun önüne geçmek isteyen kişi, ayriyeten özel emekliliğe başvurmak zorunda kalıyor. Fakat Federal hükümetin tahminleri dahi gösterir ki bugün gelecek için tam emeklilik primi yatırılrsa bile, 2000 senesinin emeklilik seviyesine ulaşmak artık mümkün olmayacaktır.

Bu ayrıca meselenin püf noktasıdır. Prim oranlarının sabit kalması yalnızca iş verenlerin yararına olmaktadır. Onlar her iş alan, emeklilik primine ne ödüyorsa, onlarda aynı miktarı ödüyorlar. Yani 2015 senesinden ocak ayından beri her biri yüzde 9,35 ödenmekte. İş verenlere göre bundan fazla bir oran olmamalıdır. Buna karşın çalışanlar kendi maaşlarından kesip özel emekliliğe ödeme yapmak ve maaşlarının bir kısmını **işletme emekliliğine** yatırmak zorunda bırakılıyor.

Bu nedenle emeklilik sadece müteşebbisler için "gelecek garantilidir". Onların emeklilik kasasına ödediği miktar neredeyse artmıyor. Beklenen artışı – doğum oranının yüksek olduğu kesimler emeklilikten çıkana kadar - çalışanların sırtına yüklediler.

“GELECEĞE YÖNELİK YAŞLILIK TEDBİRLERİ ÜÇ SÜTÜN ÜZERİNDE DURMALI”¹⁷

Neler anlatılıyor?

Allianz sigorta şirket grubu “üç sütun modeli”ni bu şekilde açıklıyor: “Emekliliği garanti altına almak için birçok olanağınız var. Mümkünse bunların arasından 1. Yasal tedbirler. [...] 2. İşletme tedbirler. [...] 3. Özel tedbirler tercih edilmelidir. Devlet cazip zam ve vergi avantajlarıyla yaşlılık tedbirleri desteklemekte. Almanya’da zamanla daha çok yaşlı sayısı olacağından dolayı, emeklilik için yasal tedbirler gelecekte sadece en acil olanına yetecektir. Bu sebepten ötürü şahsi sorumluluğuyla alınan işletme ve özel tedbirler kaçınılmazdır.”¹⁸

Esas mesele nedir?

14

İşletme ve özel tedbirler kesinlikle yeni bir husus değildir. Bunlar geçmişte yasal yaşlılık tedbirlerini telafi edip yaşlanıldığında daha iyi bir maaş sağlıyorlardı. Özellikle **işletme emekliliği** iş verenlerin sağladığı ayrı bir hizmet olup genellikle onlar tarafından ödeniyordu. “**İşletme yaşlılık tedbirler**” ismi bu sebepten verilmiştir. Bugün işletme ve özel tedbirler yasal emekliliği telafi etmek yerine sırf kısmen katkı sağlıyor. Ve artarak sadece çalışanlar tarafından ödenecektir. “Üç sütun model” olarak sunulan emeklilik sigorta sistemi her seferinde yanlış bir tablo sunmuştur. Eskiden isteyenler işletme yahut özel emeklilikle emeklilik evine ayrıca bir balkon daha kurabiliyorlardı. Şimdi ise politik olarak açılan duvardaki delikleri tıkamak için mecburen gereklidirlere, artık bir balkon düşünülemez.

Devletin desteğinden bahsedecek olursak, iki şekilde tartılması gerekir. Bir yandan düzenli olarak yasal emekliliğin birçok vergi ile korunması gerektiğini vurgulayan şikâyetler söz konusu.¹⁹ Burada tıpkı annelik emekliliği, savaş mağdurları yardımı yahut

¹⁷ İş ve sosyal hizmetler federal bakanlığı: 2012 yaşlılık sigorta raporu, S. 11. ¹⁸ Bkz. www.allianz.de/ratgeber/vorsorge/wissen_service/kurz-erklaert/d/content/glossar-d-2.html. ¹⁹ “Federal yardımın emeklilik kasasına verdiği destek 90 milyar Euro’ya yükselmiştir.” Bu ifade 15.8.2013 tarihinde yer alan finans haberlerine aittir (finanznachrichten.de). 2015 senesinde federal yardım emeklilik kasasına 84,3 milyar Euro katkıda bulunmuştur. Finans tahminlere göre bu miktar 2019’a kadar 97,8 Milyar Euro’ya kadar yükselmesini öngörülyordu (BT-Drucksache 18/5501).

alman birleşmesinin masraflar durumları olduğu gibi, **Federal yardımın** “diğer toplum politikası hizmetleri” altında destek sunması gerekir. Hatta 1999 senesinde çevre vergileri yürürlüğe girildiğinde bu yardımlar hususi olarak artırılmış ve emeklilik sigortasına yüksek prim ödeme mecburiyeti engellenmişti.²⁰ Çevre vergilerden gelen gelirler bugün 20 milyar Euro’ya tekabül ediyor. Diğer yandan ise Federal hükümet özel sigortalara eli açık yaptığı yardımlarla övünüyor. Bu paranın büyük bir kısmı sigorta branşının ceplerine akıyor.²¹

İnsanları özel sigortalara mecbur kıldırıp onları desteklemektense, yasal emeklilik sağlam temeller üzerinde inşa edebiliriz. Maalesef durum sürekli sallantıda. Yardımlar adım adım azalıyor ve bu durum emeklilik maaşı kırı kıtına olduğuna kadar devam edecektir. Bıyık altında gülen tek kişiler özel sigorta firmaları, yatırım danışmanları ve yatırım firmalarıdır²² – ve tabii onlardan taraf beslenen “uzmanlar”dır, çünkü onlar herkesi yasal emekliliğin artık güvenilir olmadığını ikna etmişlerdir.

16

7

“EMEKLİLİK SİGORTASI EŞİT OLARAK FİNANSE EDİLMEKTE”

Neler Söyleniyor?

Emeklilik primini hem çalışanlar hem de firmalar ödüyor. “Ödenimler işçiler ve iş verenler tarafından eşit şekilde yapılıyor.”²³

Esas mesele nedir?

Belki geçmişte öyleydi. Fakat bugün durum değişik, zira “eşit şekilde” ifadesi Duden sözlüğüne göre “eş değerli” yahut “sayıca eşit” demektir. Halbuki çalışanlar zamanla daha fazla yüke maruz kalıyorlar. Aynı zamanda firmalara daha fazla yük-

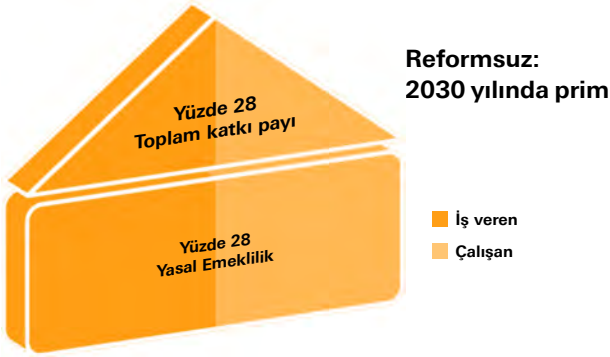
²⁰ Bkz. www.bundesregierung.de/Content/DE/Magazine/01MagazinSozialesFamilie/2011/11/11.html?context=Inhalt,3. ²¹ Bkz. Tüketici bilgilendirme merkezi: www.vzbv.de/5212.htm. ²² Cortal Consors bankası, mesela, hizmetlerin reklamını bu şekilde yapıyor: “Yaşlılık sigortanız için devletin desteğini garantiye alın ve vergi avantajları sayesinde ek emekliliğiniz için daha fazla para biriktirin. [...] Cortal Consors danışmanlarımız size yardımcı olacaktır.” (www.cortalconsors.de/ev/Transversal/Altersvorsorge/Staatliche-Foerderung-Altersvorsorge). ²³ Bkz. www.vorsorge-und-finanzen.de/gesetzliche-rentenversicherung.html.

lenilmemelidir. Emekli prim oranları daha fazla yükselmemesi gerekir, öyle ki şirketler emeklilik ödentilerine daha fazla katılmasın. İşçilik maliyetleri azalması gerekir. “Emeklilik sigortası eşit şekilde ödeniyor”.

Ortak (eşit şekilde) finanse edilen bir şeyden katılımcılardan birisi çıkarsa ya da daha az bir kısmını yüklenmek isterse, mantıksal olarak diğerleri daha fazlasını üstlenmek zorundalar. Nitekim daha ucuz olmayacaktır. Bu açıktır. Emekliliğin lideri Bert Rürup “nüfusun yaşlılığından çıkan masraflara bir reformla karşı koyamayız, ancak onları yeniden paylaşırabiliriz” diye açıklamada bulunuyor.²⁴ Maliyetlerin paylaşımı çalışanları mağdur bırakmakla beraber, özel sigortalar için kazanç getiren iş alanı yaratıyor. Diğer taraftan devletin sigorta danışmanları seve seve çalışıyorlar, zira kendileri içinde son derece kazançlı bir ticarettir. 2008 senesinin 45 dakikalık filmi “Rentenangst! Der Kampf um die Altersversorgung” (Emeklilik korkusu! Emeklilik maaşı için mücadele) mali ekonomisinin lobicilerle beraber emeklilik sigortası ile alakalı tartışmaları nasıl yönetip birçok insani yaşlılık yoksulluğuna sürüklediğini vurguluyor.²⁵

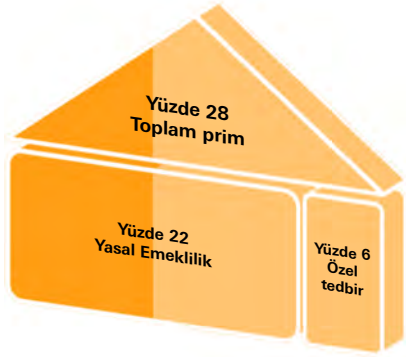
17

Ne kadar “birinci sütun” yani yasal emeklilik sözde gerekli reformlarla zayıflatılıyorsa, o kadar da yaşlılık yoksulluğu engellemek için özel “ikinci ve üçüncü sütunlara” yatırım yapmak mecbur oluyor. Tabii buna güç yetiyorsa. Federal hükümet Bert Rürup’un ve başka uzmanlar tarafından yapılan hesapları kullanarak çalışanların ve iş verenlerin prim ödeme miktarının yüzde 22 oranını geçmeyecek şekilde emeklilik seviyesi nasıl azalması gerektiğini söylüyor. Bugünkü seviye garanti altında olması için ödentilerin yaklaşık yüzde 28 oranına yükselmesi gerekiyor. Yani finans lobicilerine göre “üçüncü sütun” ile çalışanların üç kez ödeme yapması gerekiyor: Yüzde 11 yasal emekliliği, yüzde 4 **Riester emekliliği**, ayrıca yüzde 2 ila 3 arası ekstra özel yahut işletme emekliliği için ödeme söz konusu, yani toplam olarak yüzde 18 orana varacak kadar bir prim ödemesidir. İş verenler ise geriye kalan yüzde 14 yerine yüzde 11’ini ödüyorlar. Halbuki “eşitlik ilkesi” başka bir mana taşıyor.

**Reform ile:
2030 yılında prim**

■ İş veren
■ Çalışan

Grafik: Ingo Schäfer

Reformlara ayrıca sonuca açık tartışmalar öncelik etmedi. Bunun yerine Federal hükümet, reformda iyi hizmet verebilen Rürup gibi uzmanları görevlendirmeyi tercih ediyor.²⁶ “Emeklilik seviyesi, tahminlerime göre, kötü sonuca uğrayabilir” (Rürup).²⁷ Bunun gibi tutumlar geleneksel hale gelmiştir. Politik bir amaç direnişle karşı karşıya gelme tehdidi altında olduğunda, mümkün oldukça kapsamlı ve zor sunulmuş eksper fikirler kullanarak, başka bir alternatif olmadığını ispatlayan bir “uzman komisyon” göreve çağrılır. Kendi başkanları tarafından adlandırılmış bu Rürup-Komisyonu emekliliği ve sosyal sigorta sistemini uzun vadeli finanse etmek üzere teklifler sunmakta. „Komisyonun görevi pratikte uygulanabilir ve uzun vadeli planlanmış,

²⁶ Bert Rürup hizmetini özel işletmelere de veriyor. Kendisi 2009 senesinin Nisan ayından Aralık ayına kadar AWD finansal hizmet sağlayıcı firmasında şef ekonomisti idi. Akabinde sahibi Carsten Maschmeyer olan AWD-Grün ile birlikte bankalar, sigorta firmaları ve yönetimler için Maschmeyer Rürup AG danışma şirketini kuruyor. ²⁷ Alıntı: Ursula Engelen-Kefer, www.wirtschaftundgesellschaft.de/2013/06/renterentenversicherung-die-wirklich-bedurftigen-bleiben-alle-ausen-vor-im-gesprach-mit-ursula-engelen-kefer.

aynı zamanda işçilik maliyetleri azalması için yasal emekliliğin finanse edilmesinin devamlılığını sağlayabilecek uygun teklifler sunmaktır. Komisyonun görevi uygulanabilir ve uzun süre taşıyabilir önerileri benimsemektir, aynı suretle meşguliyetin iyileştirilmesine uygun olan, **işçilik yan giderleri** bastırmak gibi bir menfaate uygun, mesela [...] yasal emeklilik sigortasının finansmanının sürdürülebilirliğini [...] artırmak. Şuna kaniyim ki, komisyonun önerileri ileriki zamanda sadece görevlendirenlerle sınırlı kalmayacak hayli politik tartışmalara sebep olacaktır.²⁸

Ulaşmak istenilen amaç sunulan görevin tarifinde zaten: “işçilik ek maliyetleri”, yani iş verenlerin sosyal sigorta ödemelerin azalması gerekiyor. Gelecek işte bu şekilde düzenleniyor: demokratik yönetimin yerine “uzmanlar yönetimi” olacak.

8

“DAHA UZUN ÇALIŞMAK SAĞLIKLIDIR”

19

Neler Söyleniyor?

İş verenler, “Daha uzun yaşamamız emeklilikte yalnızca daha uzun vakit olması demek değildir” diye söylüyorlar. Federal hükümet, “Bugünün yaşlıları önceki nesillere göre ortalama olarak daha sağlıklı, daha iyi eğitim görmüş ve daha canlıdır” diye açıklamada bulunuyor.²⁹ Yani insanların daha uzun çalışabilmesi ve daha uzun çalışmak istemesi yardım mantıklı bir husustur. Federal hükümet bu amaçlar için severek yardım sunmakta, zira “yaşlıların da iş hayatında yer edinmeye hakları vardır”³⁰ Institute of Economic Affairs (IEA) araştırmalarına göre, çalışmak yaşam süresini dahi yükseltiyor. IEA şefi Philip Booth: “daha uzun çalışmak ekonomi için bir ihtiyaç olmakla beraber insanlara daha sağlıklı yaşamalarında yardımcı oluyor” diye vurguluyor. Yani emeklilik sağlığı zedeliyor.³¹

²⁸ Alıntı, Bert Rürup, Sosyal sigorta sistemin finansmanın devamlılığı (Rürup Komisyonun bildirisi) www.bmas.de/DE/Service/Publikationen/c318-nachhaltigkeit-in-der-finanzierung-der-sozialen-sicherungssysteme.html. ²⁹ Bkz: Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände: Basın bilgileri 38/2010; Sechster Bericht zur Lage der älteren Generation in der Bundesrepublik Deutschland, 2010 (BT-Drucksache 17/3815). ³⁰ Bkz: www.einfach-teilhaben.de/DE/StdS/Alter/Arbeit_Alter/arbeit_alter_node.html. ³¹ Bkz: www.bbc.co.uk/news/business-22550536.

Esas mesele nedir?

Politikanın ve firmaların bize sunduğu bu tablo bugün çalışanların rahatça emekliliğe girene kadar çalışabileceğini vurguluyor. Ancak bu husus tam olarak doğruyu yansıtmıyor. Yasam süresinin yükseldiği doğrudur. 1990 senesinin başlarında 60 yaşında olan kadınlar daha 22 sene, erkekler ise daha 18 sene yaşayabilecekleri ihtimali olduğunu biliyorlardı. Bu rakamlar beklenen en uzun yaşam süresini gösteriyor. Bugün beklenen en uzun yaşam süresi erkekler için 21,5 sene, kadınlar içinse 25 seneye tekebül diyor. 2040 senesinde 60 yaşında erkeklerin beklenen yaşam süresi 25 sene, kadınların ise 28 seneye uzamasını bekliyor.

Fakat insanların ortalama olarak daha uzun yaşaması yaşlıların bir iş bulması gerektiği yahut zaten çalışıyorlarsa 67 yaşına kadar çalışmak istemeleri anlamına gelmez. 55 yaş üzeri insanların yalnızca yaklaşık yarısı (%54) 60 yaş üzeri olanların ise yaklaşık üç te biri (%36) sosyal sigortalı bir işe sahip. Yaşlıların iş gücüne katılımı geçen yıllarda biraz arttığı doğrudur. Sebeplerin arasında erken emeklilik düzenlemelerinin sona ermiş olması ve ekonomi durumunun daha iyi olmasıdır. Fakat işini kaybeden bir yaşlının tekrardan işe girme ihtimali zordur.³²

Ayrıca birçok işçi emeklilik yaşına kadar çalışma konusunda şüpheliler. Yaklaşık yüzde 50'si sağlık sebeplerden meslek faaliyetlerini fazla uzun sürdüremeyecekleri kanaatinde. Bununla birlikte öz değerlendirme ilgili meslek gruplarında **çalışma gücünün** azalması riskiyle tamamen uyuşmaktadır.³³

Bu durum sadece zayıflayan beden gücünden ibaret değildir. İş göremezlik durumu zamanla daha çok ruhsal hastalıklar sebebinden oluyor. Bundan dolayı erkeklerin üçte biri, kadınların ise hemen hemen yarısı erken emekliliğe ayrılıyor. Yani iş hayatı aslında o kadar da rahat gözüküyor. "İş yerindeki stres ilerledikçe daha çok insanı hasta ediyor."³⁴

32 Bkz: Federal iş ve işçi bulma kurumu: Der Arbeitsmarkt in Deutschland. Ältere am Arbeitsmarkt. Aktuelle Entwicklungen (Almanya'nın iş piyasası. İş piyasasında olan yaşlılar. Aktüel gelişmeler) Nürnberg 2015. **33** Bkz: Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband u. a. (Hrsg.): Rente mit 67 für viele Beschäftigte unerreichbar! Dritter Monitoring-Bericht des Netzwerks für eine gerechte Rente, (Almanya eşitlik refah derneği:67 yaşında emeklilik birçok insan için ulaşılmaz durumda! Doğru bir emeklilik için bilişim ağının üçüncü bildirisi), Berlin 2009. **34** Süddeutsche Zeitung, 29.1.2013.

Çalışanların yaklaşık yüzde 40'i iş hayatından daha erken ayrılmak için fiyat indirimlerinden satın alıyor. Ortalama olarak emeklilik maaşından ayda 80 Euro'dan vazgeçiyor.³⁵ Bunu da tabii ki oldukça iyi bir emeklilik maaşı bekleyen kişiler yapıyor.

9

“EMEKLİLERİN DURUMU HIÇ BU KADAR İYİ OLMAMIŞTI”

Neler anlatılıyor?

2012 senesinin sonlarında, Bild-Zeitung “Emeklilerin durumu hiç bu kadar iyi olmamıştı” ifadesiyle sevinç çığlıkları atıyordu.³⁶ Bilim bakanlığın meclisi “yaşlılık yoksulluğu” ifadesini “yoğun duygulu” bir ifade olduğunu savunuyor. Yaşlılık yoksulluğun aslında o kadar da yaygın olmadığını beyan ediyor. Ayrıca yaşlılık yoksulluğu emeklilik reformuyla sözde alakalı değildir, bilakis “yetersiz iş gücü profili” ile alakalıymış. Sözde gelecekte yaşlılık yoksulluğu riski emeklilik seviyesinin düşüşünden dolayı biraz yükselecektir. Yaşlılık yoksulluğu ancak emeklilik seviyesinin Riester emekliliği ve işletme emekliliğiyle dengelenmemesiyle düşmesinden oluşmuş.³⁷

22

Esas mesele nedir?

Doğru. Bugün yaşlı insanlar nüfus ortalamasına kıyasen daha az yoksulluk riski altında.³⁸ Yaklaşık olarak yedi kişiden birisi yoksulluk tehdidi altında sayılır. Kadınlar erkeklere göre daha sık şekilde. 65 yaş üzeri olan emekli erkekler yalnızca yüzde 2,6 oranda temel güvencelidir. Çalışma gücü azalmış olan emekli kadınlarda ise bu oran yüzde 12,5 olmakta. Temel güvence yardımı ortalama ayda güçbela 800 Euro'yu buluyor. Öte yandan o kadar az bir emeklilik maaşına sahip olan çok yaşlı insanlar var ki temel güvence yardım hakkına sahip olmasına rağmen utanç duygusu veya bilgisizlikten bu hakkı talep etmiyorlar.

35 Bkz: Deutsche Rentenversicherung: Rentenversicherung in Zahlen 2015 (Almanya emeklilik sigortası: 2015 emeklilik sigortası rakamları), Berlin 2015. **36** Bild-Zeitung, 29.11.2012. **37** Bkz. Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie: Altersarmut. Gutachten des Wissenschaftlichen Beirats beim Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie (Federal ekonomi ve teknoloji bakanlığı: yaşlılık yoksulluğu. Federal ekonomi ve teknoloji bakanlığında bilim danışma kurulun bilirkişileri), Berlin 2012. **38** Yoksulluk tehdidi altında olan kişi ortalama gelirin yüzde 60'ından azına sahip olandır.

Hızlıca değişikliğe uğrayan durum şu an bu şekilde olmakta: yaşlılıkta ve çalışma gücü azaldığında alınan **temel güvence** yardımı gideri geçmiş on yıl içerisinde iki katından fazla olmuştur (2016 bütçesi: 6,5 Milyar Euro).

Bu giderler zamanla hızlı şekilde çoğalıyor, zira bugün düşüşe uğrayan emeklilik seviyesi, işsizlik ve geçici işlerin yarattığı sonuçlar emeklilik aylıkları etkiliyor. Zamanla daha az kişi süresiz bir ise ve tam zamanlı sosyal sigortaya sahip. Kadınlar için şimdiye kadar zaten bir istisnayıdı. Onların emekliliği, özellikle batı Almanya'da, erkeklerin emeklilik maaşına göre her zaman belirgin şekilde daha azdı.

Emeklilik maaşına önceden sahip olan ile emeklilik maaşını yeni alan kişilerin ortalama gelir kıyaslaması bariz bir şekilde durum kötüleştiğini gösteriyor. Batı eyaletlerinde şimdiki emekliler ayda ortalama 787 Euro'luk bir gelire sahip (sağlık ve bakım sigortası için demeler dışında. Tarih: 31.12.2015). Batı eyaletlerinde 2015 senesinde emekliliğe ayrılan erkekler ortalama 1.014 Euro emeklilik maaşı alıyor. Kadınlar ise 2015 senesinin sonundan ortalama olarak 580 Euro emeklilik maaşı alıyor. Bunun sebebi ocuk eğitimi sürelerinin iyileştirilmiş olarak hesaba katılmasıdır. Fakat hala temel güvence seviyesinin altında bir emeklilik maaşı alıyorlar. Doğu Almanya'da ise rakamlar biraz daha farklı, nk henüz emekli maaşı hesaplamalarda farklılıklar mevcut. DDR döneminde iş gücü profili daha stabildi. O zamanlar ekstradan işletme emekliliğinde yoktu. Ayrıca kadınların iş piyasasına katılımı oldukça daha fazlaydı. Doğu Almanya'nın kadınları 2015 senesinin sonlarında ayda ortalama 846 Euro emeklilik maaşını alıyordu. Yeni emekli olmuş kadınlar ise 2015 senesinin sonunda ortalama 860 Euro alıyordu. Erkekler ayda ortalama 1.124 Euro emeklilik maaşı alıyordu, yeni emekli olmuş erkekler ise sırf 973 Euro alıyor.

Fakat bunlar sadece ortalama ücretlerdir. Yasal emekliliğin parasının yarısı temel güvence seviyesinin altında olmakta. Kadınlarda bu durum üçte ikisi oranında. Batıda ki birçok emekliler ayrıyeten bir işletme emekliliğine yahut dul emekli aylığına sahip oldukları için idare edebiliyor. Yaşlılığında dahi çalışan kişiler ise çoğalıyor. 65 yaş üzeri insanların bir milyonu geçici bir işte çalışıyor. Geçici bir işte sahip olanların 176.000'i 75 yaş üzeri olmakta.³⁹

Yani emeklilerin durumu “hiç olmadığı kadar iyi” gidebilir – ancak hiçbir şekilde daha iyiye gitmiyor, aksine daha da kötü. Bunun için emeklilik reformları düzenlemiştir. Gelecekte temel güvence seviyesinin üzerinde olabilmesi için **sigorta primleri sürelerinin** daha da uzaması şart olacak. Ayda brüt olarak ortalama 3.022 Euro kazanan kişi, yaşlılığında temel güvencesi seviyesine ulaşmak için 2012 senesinden beri 27 yıl boyunca ödeme yapması gerekir. Bugün brüt olarak sadece 2.000 Euro maaş alan kişi ise emekliliği temel güvence seviyesinde olabilmesi için 39 yıl çalışması gerekir. 2030 senesinde ise çalışma süresi 45,2 yıl olacaktır.

40 prim yılına göre emeklilik maaşları

Aylık maaş	Emeklilik seviyesi		
	2000 52,8%	2015 47,4%	2030 43,0%
2.000 Euro	795 Euro	713 Euro	647 Euro
3.000 Euro	1.192 Euro	1.070 Euro	971 Euro
4.000 Euro	1.590 Euro	1.427 Euro	1.295 Euro
5.000 Euro	1.987 Euro	1.784 Euro	1.618 Euro

Ingo Schäfer'in hesaplarına göre yapılmış çizelgedir

³⁹ Bkz: Federal Almanya Parlamentosu: Matthias W. Birkwald tarafından yazılı olarak sunduğu soruya Federal hükümetin cevabı, DIE LINKE fraksiyonu, Ağustos 2016.

“ÖZEL TEDBİRLER - KAYGISIZ BİR EMEKLİLİK”

Neler anlatılıyor?

İnsanlar zamanla daha çok yaşlanıyor, peki yasal emeklilik geri geliyor mu? Sigorta firmaları “sorun değil” diyerek reklam yapıyor. Bunun çaresi özel tedbir alıp gelirin bir kısmını yaşlılık sigortası kontratı içerisinde saklamak. Böylece yüksek kazanca sahip oluruz. Allianz işletmesi: “Allianz özel emeklilikle istediğiniz gibi yaşlılığı tadın”⁴⁰ diye reklam yapıyor. Cosmos Direkt sigortası ise “yasal emeklilik alışık olduğunuz yaşam standardı uzun vadeli korumak için yetersizdir. Özel emeklilik sayesinde tedbir alın! Bize güvenebilirsiniz.”⁴¹

Esas mesele nedir?

Harika kazançların cezbediği iddiası hiçbir zaman bu seviyeye ulaşmamıştı, zira yüksek gelirler olsa olsa ya kısa vadeli yahut sadece münferit olarak geçerlidir. O zamanın Deutsche-Bank şefi Josef Ackermann kazanç oranı yüzde 25 olduğunu açıkladığında, her şey aslında anlaşılır durumdaydı. Bu tür gelirler yalnızca kısa bir vade için ya da diğerlerinin sırtından kazanarak ulaşılabilmektedir. Ulusal bir ekonomide ekonomik büyüme yüzde iki ya da yüzde üç oranından fazla olmuyorsa, yüzde 25 oranında olan bir kazanç yalnızca başkalarının hesabı sayesinde elde edilir.

Tabii bu bilgiler uzun süre gizlenmiştir, çünkü yükselen hisse senedi fiyatları ve oldukça yüksek olan faizler finans pazarlarına iyi bir kazanç vadeliyordu. O zamanlar yasal emeklilik sigortası savunucuları ve özel emeklilik sigortasını eleştirenler zor durumdaydılar. “Riester emeklilik hakkındaki tartışmalar esnasında emeklilik yöntemlerinin keyfi manipülasyonunu ve bunun neticesi olan emeklilik seviyesinin etkileyici şekilde azalması durumunu eleştirdiğim, kulağımda devamlı aslında istediğim şeyler yankılanıyordu: yasal emekliliğin gelirleri yüzde ikinin altında iken özel sigortanın geliri iki katı fazla oranındaydı. O zamanlar

40 Bkz: www.allianz.de/produkte/altersvorsorge. 41 Bkz: www.cosmosdirekt.de/produkte/versicherung/rentenversicherung/?k_vtweg=51912&wt_ga=2458096807_23731907287&wt_kw=Broad_2458096807_privat+altersvorsorge+vergleich.

retorik soru “işçilerden parayı esirgiyor muyum” şeklindeydi. Sendikaların iş sözleşmesi politikası içerisinde dahi yaygın olan argümentasyonu buydu.” Bu sözler dönemin Alman Sendikalar Konfederasyonu (DGB) başkan vekili Ursula Engelen-Kefer’e aittir.⁴²

2008 senesinde finans pazarları krizde olduğunda, tabii bu durum değişikliğe uğradı. Özel sigortaların bağıarak satan pazarcıları en azından biraz çekinmeye başladılar. Neticede finans işletmeleri emeklilik vaatlerini düşük faiz seviyeleri karşısında henüz güçbelâ tutabiliyorlar. Bu sebepten sigortacılar daha yüksek devlet primleri ve başka ayrıcalıklar talep ediyorlar.

Bugün Handelsblatt (ekonomi gazetesi) “Emeklilik Allianz & Co. firmasını mağlup ediyor” başlığı altında yasal emeklilik sigortasının avantajlarını ayrıntılarla izah ediyor: “Birçok kişi yirmi sene daha çalışmak zorunda olan kişinin devlet emekliliğini unutabileceğine inanıyor. Yanlış! [...] Bir hesap örneği: bir kadın 18 yaşından beri çalışmıştır ve yıllar boyunca moda branşında kariyer yapmıştır. Daha şimdiden kendisi 42 yaşında emekliliğinden dolayı kaygı duymaktadır. Yıllar evvel birçok kapalı fon hesapları açtırdı ve böylece neredeyse bütün birikimlerini kaybetti. Tüm yanlış yatırımlardan sonra bu kadın yaşlılık yoksulluğuna mı girecek? Burada yanılıyor. Devlet emekliliği en büyük yatırım kalemidir ve emekliliğinin getirisi bazı özel emekliliklerden daha yüksektir. [...] Alman emeklilik sigortası bu moda uzmanımızla aynı profile sahip olan kadınlar için yüzde 3,4 oranı kazanç sağlıyor. Özel sigortalar için oldukça yüksek bir ölçü çitısı.”⁴³

Özel sigortalar borsa tedavülleriyle inişli çıkışlı bocalanırken, yasal emeklilik emniyetli bir “yatırımdır”. Özel sigortalarla sigortalılar risk altındalar. Yatırımlarımın meyve verip vermeyeceğini, iyi mi ya da kötü bir secim mi yaptım, bunu ancak emekli olduğumda anlarım. Genel bir refaha katılım yerine benim sermaye yatırımlarımın maksimum getirisi üzerine spekülasyon yapmak zorundayım. Ve yüksek kazançlar çoğunlukla kısa vadede çalışanların suyunu çıkararak en fazlasını alan firmalara mahsustur.

42 Bkz: www.wirtschaftundgesellschaft.de/2013/06/renterentversicherung-die-wirklich-bedurftigen-bleiben-alle-ausen-vor-im-gesprach-mit-ursula-engelen-kefer. 43 Handelsblatt, 14.1.2013; ayrıca bkz www.swr.de/swrinfo/gesetzliche-rentenversicherung-totgesagte-leben-laenger/-/id=7612/did=17203710/nid=7612/q2md58/.

Buna ek olarak açık ve demokratik olmayan yapısal kararlarda mevcut. "Sermaye piyasası" menkul değerlerin kazancı üzerine kararlar alıyor ve "Allianz" gibi özel sigortalar risk fazlalıklarını eşitsiz olarak kendi sigortalılarla paylaşıyor. Dayanışmalı emeklilik sigortası ise özerktir, demokratik ve şeffaftır. Ayrıca gelişime eşit şekilde herkesi dahil ediyor.

11

EMEKLİLİK PAKETİ: HEDİYE MİDİR YOKSA HAK MI EDİLMİŞTİR?

Neler anlatılıyor?

"Yeni emeklilik paketi daha adil olması yönünde önemli bir adımdır. Yıllar içinde kendi işleri ve hayat performanslarıyla bizim refahımız ve ülkemizin ekonomik gelişimi için temel taşları oluşturan insanlara değer vermenin bir ifadesidir."⁴⁴

Esas mesele nedir?

Emeklilik paketinin 15 sene boyunca emeklilik kesintilerden sonra ilk defa randıman yükselmesinin getirdiği doğrudur. 1992 senesinden önce çocuk sahibi olan anneler (ve birkaç babalar) 1 Temmuz 2014 tarihinden itibaren artık emekli olduklarında çocuklarının eğitimi daha çok dikkate alınacaklarından dolayı sevinebilirler. Özellikle Batı'da. Doğu'da o kadar değil. 45 sene boyunca emeklilik prim ödemesi yapan, Temmuz'un 1951 senesinde doğmuş bir endüstri operatörü ve Aralık ayının 1952 senesinde doğmuş tezgahkar bir kadın, 2014 veya 2015 senesinde, 63. doğum günlerinde indirim yapılmadan emekli olabildiklerine sevinebildiler. Kendisini tamamen sakatlanmış belinden dolayı zorlanmış gören yaşlı bakıcısı da işgücü kaybı emekliliğine girdiği için bu durumda iş hayatının son dört yılının daha iyi değerlendirileceği için daha yüksek ödemelere sevinebilir.

27

Fakat maalesef bu gerçeğin yarısını yansıtıyor. Emeklilik sigortasının rezervleri (devamlılık sağlamak için birikimler) prim ödemeleri sayesinde finanse edilen “annelik emekliliği” için önceden tüketildiğinden dolayı emeklilik paketi kalıcı değildir. Gerçek yoksullukla mücadele için hareket alanı ya da Doğu ile Batı arasındaki çoktandır vadesi dolmuş emeklilik uyarlaması sığırına yaklaşmaktadır. Bir yandan Federal hükümet 2030 senesi için yüzde 44,3 oranında bir emeklilik seviyesini öngörüyor, diğer yandan ise adil olmayan durumlar söz konusu:

- 1992 senesinden önce doğan bir çocuk için Batı’da 60,90 Euro, Doğu’da ise 57,32 Euro “Annelik emekliliği” maaşı alınıyor (2016 senesi). Fakat 1992’den itibaren doğan çocuklar içinse bu miktar Batı’da 91,35 Euro, Doğu’da ise 85,98 Euro olmaktadır.
- İşgücü kaybı emekliliğinde yapılan yüksek kesintiler hala aynı. Hastalık cezalandırılır.
- 63 yaşından itibaren erken emeklilik durumu sadece bir buçuk sene için geçerli olmaktadır, sonrasında emekliliğe girme yaşı 65’e çıkıyor. Gerekli olan 45 sene bekleme süresi içerisinde 29 65’e çıkıyor. Gerekli olan 45 sene bekleme süresinin üzerine ALG-II süreleri (işsizlik parası 2) ve emeklilik başlangıcından önceki son iki yıldaki ALG-I Maaşı da (işsizlik parası 1) hesaplanmıyor. Dört kere bir sene boyunca işsiz kalan bir duvarcının ve bir kere dört sene boyunca işsiz kalan duvarcının arasındaki fark nedir bilinmiyor.

Sonuç: emeklilik paketi belli gruplara küçük ve zaman açısından sınırlı düzeltmeler sunuyor, fakat bu geçmişteki on yılların kesinti mantığını yıkmıyor. Emeklilik seviyesi düşmeye devam ediyor. Emeklilik yaşı 67’de kalıyor. Görünüşte yaşlılıkta yoksulluk mücadelesi için para yok. Tam da bu sebepten federal çalışma bakanı Andrea Nahles söylediği maalesef doğrudur: “Son on iki senenin emeklilik reformlarıyla esasen hiçbir şeyi değiştirmiyoruz.”⁴⁵

BİR HUSUSTAN EMİNİZ: HEDİYE EDİLEN HİÇBİR ŞEY YOKTUR

“Emeklilik güvenliydi” ifadesiyle medyalar Norbert Blüm hakkında alay ediyor. CDU partisinin eski Çalışma Bakanı 1986 senesinde ışık direklerine afişler yapıştırdığı zaman fotoğraflanmıştı. Afişlerin üzerinde: “Bir husustan eminiz, oda emeklilik maaşdır” diye yazıyordu. Sistematik bir şekilde geriletilmiş olduğundan dolayı şu anki yasal emekliliğin gelecekte insanları yaşlılık yoksulluğunda koruyamayacağı doğrudur. Fakat emeklilik reformları alternatifsiz değildi. Ve alternatifleri tekrar seçmek için geç değil. Emeklilik seviyesi artık düşmemesi gerekiyor. Emeklilik yaşı 67 olma mecburiyeti kalkmalıdır.

Emeklilik maaşları gelecekte de finanse edilebilecektir, tabii durgun prim ödeme oranları dogmatik olarak açıklanmaz ise. Hatta iyileştirmeler için yatırımlar yapılabilir, mesela kısmi iş gücü kaybında daha iyi bir güvence sağlamak veya işsizlik süresince takviye sunulabilir. Bunu sadece istemeli ve bu tür sorular tartışmaya açılmalı. Para var, zira ekonomik performans zamanla artıyor.

Gelecekte herkese iyi bir emeklilik maaşı finanse edilebilir mi edilemez mi nüfus gelişmesine bağlı değildir, aksine toplumsal servetin adil dağıtımıyla alakalıdır. Kuşaklar arasında ve üst ve alt tabakalar arasında olan dağıtım söz konusudur. Yasal emekliliğin gelirlerini sağlamlaştırmak üzere iki çıkış noktalardan birisi sosyal sigortalı çalışanların sayısı, diğeryse bunların maaş ücretidir. İyi bir emeklilik maaşı isteyen kişinin iyi bir işi olması gerekir. Yani somut olarak: geçici iş veya iş sözleşmesi düzensizlikleri geri itmek gerekiyor. Süreli çalışmaya yalnızca gerekçeli bir istisna olarak izin verilmeli. Ücret anlaşmaları sağlam olması gerekir ve en azından daha yüksek yasal bir asgari ücret şarttır. İyi bir emeklilik maaşı ve iyi bir işe sahip olmak mümkündür, fakat büyük çabayla kazanılması gerekir, zira bir husustan eminiz: hediye edilen hiçbir şey yoktur.

SÖZCÜK LİSTESİ

Beitragsbemessungsgrenze – Aidatların hesaplandığı taban geliri: emeklilik sigortasına yapılan ödemeler yalnızca belli bir gelir düzeyine göre hesaplanıyor. Esasen yüksek gelire sahip olan sigortalılar, gelirleri taban gelir sınırına ulaşmış insanların ödediği kadar ödüyor. 2016 senesinde Doğu Almanya'nın hesaplandığı taban geliri aylık 5.400 Euro, Batı'da ise 6.200 Euro olmakta.

Beitragsatz – Prim oranı: prim oranı gelirin yüzde kaçını yasal emekliliğe ödenmesi gereken orandır. Prim oranı gelire göre **prim taban sınırına** kadar yükseltilir.

Beitragsatzziel – Prim oran hedefi: prim oran hedefi, prim miktarlarının politik olarak belirlenmiş olduğu anlamına gelmektedir. 2020 senesine kadar yüzde 20 oranı, 2030 senesine kadar ise yüzde 22 oranı geçmemesi gerekiyor. Bu yüzden emeklilik maaşları bu oran sınırlarını aşmayacak şekilde yükselmelidir.

Emeklilik uyumu yöntemiyle bu oran teknik olarak değişikliğe uğrar. 2000'lerin reformları olmadan önce emeklilik seviyesi siyasi olarak kararlaştırılmıştı. Prim ödeme oranı o kadar uyumlu olması gerekiyordu ki masrafların ödenmesi gerekiyordu. Fakat şimdi durum tersine dönmüştür. Emeklilik seviyesi primlerin oran sınırları aşmayacak şekilde uyduruluyor (genel olarak azaltılıyor). Ödeme kesintilerini denkleştirmek için insanların Riester-emeklilik ve işletme emekliliğiyle özel tedbirler almaları gerekmektedir. Çalışanların **prim ödeme oranı sınırları** pekâlâ asacak kadar artıyor, fakat iş verenlerin ödemeleri artmıyor. Yaşlılık sigortasının eşit biçimde finansmanı iste bu şekilde beyan ediliyor.

Prim ödeme süreci/prim ödemesinden muaf süreç: prim ödeme süreci, sigortalıların yasal emekliliğe ödenti yaptığı süreçtir veya onlara verilen maaş sürecidir. Emekliliğe hak kazanmak için.

Beitragszeiten/beitragsfreie Zeiten – Prim ödeme süreci: Prim ödeme sürecine çalışma, çocuk eğitimi, kur süreci veya ALG-II ve hastalık parası alma süreci dahildir. Prim ödemesinden süreç içinde ise kişinin sigortalı olup, ancak hiçbir ödenti yapmadığı bir süreçtir. Bu süreç belli emeklilik çeşitlerine hak kazanma durumunda önem taşır. Emeklilik maaşı için sadece belirli ön koşullar altında ödeme yapılır. Prim ödemesinden muaf sürece işsizlik parası 2 alma süreci (2011 senesinden itibaren, zira 2011 öncesi prim ödeme sürecine dahildi) ve okul zamanı da dahildir.

Betriebsrenten/betriebliche Altersvorsorge/betriebliche Altersversorgung – İşletme emekliliği/yaşlılık işletme tedbiri/emeklilik işletme maaşı: Çalışanlar iş verenlerinin maaşlarından bir kısmını yaşlılık tedbiri olarak ayırmalarına izin verebilirler. Bazı işverenler bu ödentinin tümünü yahut bir kısmını yaşlılık işletme tedbiri olarak devralıyor. Bu durumda emeklilik işletme maaşından bahsedebiliriz. Ayrıca bakınız: vadeli tazminat ve Riester emeklilik.

Bundeszuschuss – Federal yardım: yasal emeklilik gelirlerinin bir kısmı genel vergi gelirlerinden finanse edilen Federal hükümetin ödemeleridir. Bunlar genel olarak genel sosyopolitik görevleri karşılamalıdır, mesela Almanya Birliği'nin ortaya çıkardığı masrafları, savaş sonucu ortaya çıkan masrafları veya dışardan sonradan gelen yerleşimcilerin emekliliği. 1957 senesinde yasal emekliliği uygulamaya geçince Federal yardım giderlerin yüzde 27 oranını kapsıyordu. Ondan sonrası zamanla azaldı. 1970 ila 1990 arası bu oran yüzde 15'ti, akabinde yükselişe uğradı ve 2005 senesinden beri aşağı yukarı yüzde 24 oranında bulunuyor.

Entgeltumwandlung – Vadeli tazminat: çalışanlar iş verenlerinin maaşlarının bir kısmını alıp yaşlılık işletme sigortasına ödeme yapmalarına izin verebilirler. Belirli bir sınıra kadar (taban gelirinin yüzde dört'üne kadar) bu miktar kendileri için vergi ve sosyal sigortadan muaf kalıyor, sonuncusu iş verenler için de geçerlidir. Çünkü daha az sosyal sigorta primi ödendiğinden dolayı sosyal sigortalar ve sigortalıların hakları zayıflatılır. Vadeli tazminat netice itibarıyla çalışanlar için zararlı bir ticaret olabilir (Örnek olarak bakınız: www.wdr.de/tv/monitor/sendungen/2012/1213/rente.php5).

Erwerbsminderung – Çalışma gücünün azalması/sakatlık: sağlık sebeplerden dolayı artık çalışamayan veya sınırlı çalışabilen kişi çalışma gücünün olmaması yahut azalması sebebinden emekliliğe ayrılabilir.

Generationenvertrag – Kuşaklararası sözleşme: kuşaklararası sözleşme kâğıda dökülmüş bir sözleşme değildir, fakat bir prensip tanımlamakta: çalışan her kuşak hem kendisini hem de bir önceki ve bir sonraki kuşakların geçimini sağlıyor. Bu sebepten kendi yaşlı olduğunda geçiminin sağlanmasını bekler.

Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung – Yaşlılıkta ve çalışma gücünün azalması durumunda temel güvence yardımı: bu temel güvence yardımı ödenen vergilerin finanse

ettiği bir sosyal hizmettir. 65 yaş (gelecekte 67 yaş) üzeri olan kişi yahut çalışma gücünün tamamen olmamasından iş hayatından uzun vadeli ayrılan biri, geliri asgari geçimini sağlayamaz durumda ise, temel güvence yardımı hakkına sahiptir. Bugün yaşlılıkta temel güvence yardımı ortalama ayda 794 Euro civarı olmakta.

Kapitaldeckungsverfahren – Sermaye karşılama yöntemi: sermaye karşılama yöntemi emeklilik sigortası için para biriktirildiği anlamına gelir. Bu birikim sayesinde gelecekte emeklilik maaşları ödenecektir. Özel emeklilik sigortaları da neredeyse her zaman bu prensibe göre isliyor.

Lohnnebenkosten/Lohnzusatzkosten – İşçilik yan giderleri/işçilik ek maliyetleri: işçilik yan giderleri (veya işçilik ek maliyetleri) iş verenlerin çalışanları için ödediği işçilik masrafların bir kısmıdır. Esasen sosyal sigorta sistemine yapılan ödentilerden oluşuyor. İşçilik yan giderleri Almanya'ya has bir ayrıcalık değildir. Bunların Almanya'da ki işçilik masrafların payı Avrupa ortalama-sının altında kalıyor.

Nachhaltigkeitsfaktor – Sürdürülebilirlik faktörü: sürdürülebilirlik faktörü emeklilik uyumu yöntemine ait bir kavramdır. Emeklilik maaşı seviyesine eğilim olarak baskılayıcı şekilde etki eden bu faktör, emeklilik maaşını emeklilerin (denk emeklilerin) ve prim ödeyenlerin (denk prim ödeyenlerin) arasındaki orana dayanarak ayarlar. Sürdürülebilirlik faktörü demografik ve konjonktürel değişimleri dikkate alıyor. Emeklilerin sayısı prim ödeyen kişilere göre daha hızlı artar ise, o halde emeklilik maaş ücretleri daha yavaş artar. Durum tersine olursa emeklilik maaşları daha hızlı yükselir. Netice olarak sürdürülebilirlik etken emeklilik giderlerin primden gelir miktarlarına göre daha hızlı artmaları için dikkat ediyor. Gelirlerin hedeflenen prim ödeme oranlarından dolayı "sınırlı" olduğundan sürdürülebilirlik faktörü emeklilik maaşının yükselmesini prim hedefine göre alt sıraya koyuyor.

Parität/paritätische Finanzierung – Eşdeğerlik/eşit finansman: eşdeğerlik eşitlik anlamına geliyor. Eşit finansman, iş verenler ve işçiler ödemelerin yarısını paylaştıkları anlamına gelir. 2015 senesinde yasal emeklilik sigortası için prim ödemelerinin yüzde 18,7 oranını paylaşp her biri maaşın yüzde 9,35 oranını emeklilik sigortasına ödedi. Yani ayda brüt olarak 2.000 Euro kazanan kişi emeklilik için ayda 187 Euro ödüyor. İş verenin katkısı aynı şekilde 187 Euro olmakta. Fakat zamanla yasal emeklilik sigor-

tasının ödemeleri azaldığından dolayı, yaşlılık sigortası için yapılan bu eşit finansman artık geçerli değildir. Çalışanlar ekstra özel sigorta yapmaları için çağrıda bulunduruluyor.

Rentenanpassungsformel – Emeklilik uyumu yöntemi: emeklilik uyumu yöntemi her sene emeklilik maaşların ne derece yükseldiğini netleştiriyor. Bu formül 2000’lerde yapılan emeklilik reformlarıyla o şekilde değiştirildi ki emeklilik maaşları artık maaş ücretlerinin seviyesinde olmayıp, aksine maaş ücretlerinin açık bir şekilde altında kalmakta. Formül emekliliğin azalmasını koruma şartı ile engeliyor ve emeklilik oranı değişikliğe uğramıyor. Koruma şartından dolayı emeklilik çok az şekilde yükseliyor ve uzun süreli korunan miktar aritmetik olarak tekrar kesiliyor. Emeklilik ayarları doğu ve batı almanyada aynı düzeye gelene kadar ayrı hesaplanıyor. Koruma şartı doğu almanyadaki emekliliğin batı almanyadaki emeklilik eşit şekilde yükselmesini sağlıyor. Sürdürülebilirlik faktörüne bakınız.

Rentenniveau – Emeklilik seviyesi: emeklilik seviyesi standart emeklilik maaş ücretlerinin ve ortalama çalışma gelirlerin arasındaki orandır. Standart emeklilik maaşı, 45 sene boyunca her zaman ortalama gelire sahip olan (yani bugüne göre ayda 3.000 Euro) bir insanın indirimsiz bir emeklilik maaşına tekabül ediyor. Bilindiği gibi emeklilik seviyesi “Vergi Öncesi Sigorta seviyesi” olarak gösteriliyor. 2000’lerde yapılan emeklilik maaş kesintilerden önce, emeklilik seviyesi yüzde 53 civarındaydı. 2030 senesine kadar yüzde 43’e inmesi öngörülüyor. Yani yüzde 20 bir gerileme söz konusu. O zamanın 1.000 Euro’luk emeklilik maaşı yalnızca 800 Euro olacaktır.

Riester-Rente – Riester emeklilik: Riester emeklilik devlet tarafından terfi edilen bir çeşit özel yaşlılık tedbiridir. Sigortalılar Riester emeklilik aracılığıyla gittikçe düşüşe uğrayan emeklilik seviyesini dengelemeleri gerekiyor. Riester emeklilik hem senede 154 Euro’ya varan miktar olarak ve senede ekstra çocuk başı 300 Euro’ya kadar bir ücretle dolaysız hem vergi kolaylıkları sağlayarak dolaylı devlet tarafından terfi edilmiştir. Buna karşılık Geç ödenen Riester emekliliği tam vergiye tabidir.

Umlageverfahren – PAYG sistemi: Kapitaldeckungsverfahren – sermaye karşılama yönteminden farklı olarak PAYG sisteminde çalışanlar ve iş verenler tarafından ödenen primler hemen emeklilik maaşı olarak geri ödeniyor. Dolayısıyla hiçbir birikim olmuyor. Yasal emeklilik, bazı işletme emekliliği gibi PAYG sisteminde göre işliyor.

Impressum

luxemburg argumente Nr. 7; 2., 2016 senesine güncellenmiş baskı

Rosa-Luxemburg-Stiftung tarafından yayınlanmıştır.

Basın hukuku sorumlusu: Stefan Thimmel

Franz-Mehring-Platz 1 · 10243 Berlin · www.rosalux.de

ISSN 2193-5831 · redaksiyon çalışması sona ermesi: Ekim 2016

Yazarlar: Sabine Reiner. Ortak ortak alışanlar: Ingo Schfer ve Michael Popp

Redaksiyon: Antonella Muzzupappa, Sabine Nuss ve Stefan Thimmel

Ceviri: Duygu Kaplangil-Sahin

Foto: Özel, Başlık; flickr, sayfa 8; Kim Scarborough, sayfa 15; istockphoto, sayfa 20; istockphoto, sayfa 28

Resim işleme: FLMH | Labor für Politik und Kommunikation

Lektrlk: TEXT-ARBEIT, Berlin

Baskı/yapım: MediaService GmbH Druck und Kommunikation

Circleoffset Premium White bnyesinde basılmıştır. 100% Recycling

AKTÜEL YAYINLAR

Konzeptwerk Neue Ökonomie
KEIN WACHSTUM IST AUCH (K)EINE LÖSUNG
Mythen und Behauptungen über Wirtschaftswachstum und Degrowth

luxemburg argumente Nr. 14

Mai 2017

52 Seiten

ISSN 2193-5831

Download und Bestellung unter:
www.rosalux.de/publication/14854

AG Kritischer Konsum
GUTER KUNDE, BÖSER KUNDE
Über das Für und Wider «ethischen» Konsums

luxemburg argumente Nr. 13

November 2016

44 Seiten

ISSN 2193-5831

Download und Bestellung unter:
www.rosalux.de/publication/42889

ROSA LUXEMBURG STIFTUNG

